

กลวิธีการแปลคำศัพท์ทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และโบราณวัตถุ
ในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยเป็นภาษาจีน
Chinese Translation Strategies of Architecture, Sculpture and Antique
Terminology of Sukhothai Historical Park

ณัฐวุฒิ สุขประสงค์^{1*}
Natthawut Sukprasong^{1*}

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการแปลคำศัพท์ทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และโบราณวัตถุ ในข้อมูลอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย จากภาษาไทยเป็นภาษาจีน พบว่า คำดังกล่าวจำนวน 58 คำ จากนั้นนำมาศึกษาวิธีการแปลโดยพิจารณาตามกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ไม่สามารถหาคำในภาษาแปลมาเทียบเคียงได้ของ โมนา เบเคอร์ (1992) และกลวิธีการแปลภาษาต่างประเทศในภาษาจีนของ Yang (2007) มาเป็นกรอบแนวคิดทฤษฎีประกอบการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า มีการใช้กลวิธีการแปลทั้งสิ้น 3 กลวิธี ได้แก่ 1) การแปลความหมาย 2) การแปลทับศัพท์ร่วมกับการแปลความหมาย และ 3) การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับ โดยทั่วไปผู้แปลสามารถใช้กลวิธีการแปลที่มีความเหมาะสมที่สามารถถ่ายทอดความหมายของคำได้อย่างชัดเจนหรือใกล้เคียงกับภาษาต้นฉบับ อย่างไรก็ตาม ยังมีคำอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่สามารถระบุความหมายที่เฉพาะเจาะจงตามภาษาต้นฉบับได้

คำสำคัญ: กลวิธีการแปล, การแปลไทย-จีน, อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

Received : 17 พฤศจิกายน 2565

Revised : 18 ธันวาคม 2565

Accepted : 22 ธันวาคม 2565

^{1*} คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, Faculty of Liberal Arts, Ubon Ratchathani University

*Corresponding author: natthawut.s@ubu.ac.th

ABSTRACT

The article's objective is to study the strategies used in translating architecture, sculpture, and antique terminology in the information of Sukhothai Historical Park in Sukhothai province into Chinese. Among the 58 words found, the author, thereafter, analyzes the translation of these terms through Mona Baker's (1992) "Non-equivalence at Word Level Translation" theory and Yang's (2007) translation frameworks. The result of the study reveals that there are three strategies used in translating these terms, including Literal translation, Transliteration combined with literal translation, and Translation by a more general word. Generally, the translators have used suitable translation strategies that transmits clear meaning of the terms or give the meaning close to the source language. However, some translated items do not convey complete meanings from the original.

Keywords: Translation Strategies, Thai-to-Chinese Translation, Sukhothai Historical Park

บทนำ

การแปลข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวประเภทโบราณสถานนั้น จะมีคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ความเชื่อทางศาสนา นอกจากนี้ยังมีคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และโบราณวัตถุที่มีเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะตัว ทำให้การแปลข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงกัน ขณะเดียวกันข้อมูลเอกสารนำชมและข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในเว็บไซต์แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวที่ใช้เผยแพร่ให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ออกโดยหน่วยงานภาครัฐ ก็ถือเป็นสิ่งสำคัญมากเช่นเดียวกัน เนื่องจากเป็นข้อมูลที่ออกโดยหน่วยงานที่นักท่องเที่ยวให้ความเชื่อถือ หรือผู้ที่สนใจจะใช้เป็นแหล่งค้นคว้าและอ้างอิง ดังนั้น ผู้แปลจะต้องเลือกใช้กลวิธีการแปลที่มีความเหมาะสมในการแปลคำศัพท์เหล่านี้ และสามารถถ่ายทอดความหมายให้ตรงหรือใกล้เคียงกับคำในภาษาต้นฉบับมากที่สุด ดังที่สุพรรณิ ปันมณี (2552: น.297) กล่าวว่า ปัญหาที่หนักที่สุดสำหรับผู้แปล คือ การแปลสิ่งที่ไม่เป็นที่รู้จักหรือปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาแปล เมื่อวัตถุสิ่งของหรือกิจกรรมใดๆ ไม่เป็นที่รู้จักหรือไม่เคยมีปรากฏในวัฒนธรรมของภาษารับสารใดๆ ก็มักจะไม่มีคำที่ใช้เรียกหรือวลีที่ใช้แสดงความหมายนั้นในภาษานั้นๆ เมื่อทำงานแปลผู้แปลไม่เพียงแต่จะต้องพิจารณาเทียบเคียงระหว่างภาษาต้นฉบับหรือภาษาส่งสารและภาษาปลายทางหรือภาษารับสาร

เท่านั้น แต่ยังคงพิจารณาวัฒนธรรมของทั้งสองภาษาอีกด้วย ดังนั้น การแปลคำประเภทยังต้องคำนึงถึงกลวิธีการแปล คำศัพท์ที่เลือกใช้และบริบททางวัฒนธรรมของทั้งสองภาษา เพื่อที่จะทำให้สามารถถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน หรือมีความใกล้เคียงกับวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ Snell-Hornby, M. (1995: p.42) ที่ได้กล่าวว่า ภาษาเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรม นักแปลไม่เพียงแต่จะต้องมีความรู้เรื่องภาษาทั้งสองภาษาเท่านั้น แต่จะต้องเข้าใจวัฒนธรรมของทั้งสองภาษาด้วย

จากการรวบรวมข้อมูลพบว่า หน่วยงานภาครัฐของไทยได้มีการเผยแพร่ข้อมูลของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย เป็นภาษาจีน แม้วัฒนธรรมไทยและจีนจะมีบางสิ่งที่มีความใกล้เคียงกัน แต่ก็ยังมีอีกหลายสิ่งที่มีความแตกต่างกัน ทำให้การแปลข้อมูลคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และโบราณวัตถุจากภาษาไทยเป็นภาษาจีนนั้น จะต้องเลือกใช้กลวิธีที่มีความเหมาะสมหรือคำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน ที่สามารถสื่อถึงความหมายของคำทางวัฒนธรรมในภาษาต้นฉบับได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วนหรือใกล้เคียงกับวัฒนธรรมในภาษาต้นฉบับมากที่สุด ดังที่ก้องศักดิ์ ธรรมเจริญกิจ (2559: น.2) ได้กล่าวไว้ในเอกสารประกอบการเสวนาวิชาการ การแปลเพื่อการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (ไทย-จีน) ว่า การแปลจะต้องแปลให้ "ถูกต้อง" (正确) หมายถึง การแปลความหมายที่ถูกต้อง คือ เนื้อหาสาระในภาษาปลายทาง

กับภาษาต้นทางต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และ “เข้าใจได้” (通达) หมายถึง ภาษาแปลต้องสอดคล้องกับหลักภาษาของภาษาปลายทาง สละสลวยและเข้าใจได้ดี โดยผู้อ่านจะไม่รู้สึกว่าเป็นภาษาที่ไม่คุ้นเคย การแปลข้อมูลเหล่านี้จึงถือว่ามีค่ามาก เนื่องจากเป็นข้อมูลทางด้านวัฒนธรรมที่จะต้องเผยแพร่ให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งมีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม และบางสิ่งอาจจะมีหรือไม่มีในวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวเหล่านั้น ถือเป็นปัญหาที่สำคัญของผู้แปลที่แนะนำคำมาเทียบเคียงกับภาษาต้นฉบับ ดังนั้น ผู้แปลจะต้องให้ความสำคัญและคำนึงถึงการเลือกใช้วิธีการแปลและคำที่มีความเหมาะสมในการแปลข้อมูล จากการศึกษารวบรวมข้อมูลภาษาจีนของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยพบว่า ในข้อมูลได้มีการกล่าวถึงคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และโบราณวัตถุที่พบในวัดและสถานที่สำคัญแต่ละแห่งภายในอุทยานประวัติศาสตร์ โดยใช้กลวิธีการแปลและเลือกใช้คำที่มีความหมายที่สื่อถึงคำในภาษาต้นฉบับที่หลากหลาย ทั้งยังพบว่าบางคำในภาษาฉบับแปลมีความหมายที่ไม่ตรงกับคำในภาษาต้นฉบับ และคำบางคำที่เป็นคำเดียวกันกับคำในภาษาต้นฉบับได้แปลเป็นภาษาจีนที่แตกต่างกัน สิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวจีนหรือผู้อ่านในภาษาฉบับแปลเกิดความสับสนและเข้าใจผิดได้

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาข้อมูลฉบับแปลภาษาจีนจากข้อมูลคิวอาร์โค้ดนำชมอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ของกรมศิลปากร เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญและเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ อีกทั้งยังเป็นแหล่งมรดกโลกที่รับการขึ้นทะเบียนจากองค์การยูเนสโก โดยศึกษาวิธีการแปลคำศัพท์ทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และโบราณวัตถุจากภาษาไทยเป็นภาษาจีน พร้อมทั้งศึกษาปัญหาในการแปลที่พบและเสนอแนวทางการแปลที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาการแปลข้อมูลของอุทยานประวัติศาสตร์ ซึ่งสามารถเป็นฐานข้อมูลและแนวทางให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ต่อไป

การแปลกับวัฒนธรรม

คำว่า “วัฒนธรรม” มีนักวิชาการให้ความหมายไว้หลายท่าน อาทิ อรุณี ตันศิริ (2549, น.5) ได้แบ่งประเภททางวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) วัฒนธรรมทางด้านวัตถุ หมายถึง วัฒนธรรมที่มีความ

เกี่ยวข้องกับปัจจัยสี่ และเป็นรูปธรรม สามารถจับต้องได้ และ 2) วัฒนธรรมทางด้านจิตใจ ได้แก่ กฎ ระเบียบต่างๆ ที่เป็นส่วนที่ทำให้ผู้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข หรือพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (2556, น.1103) ให้ความหมายของ “วัฒนธรรม” ว่า สิ่งที่ทำความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมการแต่งกาย วิถีชีวิตของหมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมชาวเขา

นอกจากความรู้ทางภาษาของภาษาต้นฉบับและฉบับแปลที่ถือเป็นสิ่งที่สำคัญแล้วนั้น วัฒนธรรมก็ถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการแปลเช่นกัน เนื่องจากภาษาและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มาควบคู่กัน กล่าวคือ การใช้ภาษาของสังคมหนึ่งๆ ย่อมสะท้อนถึงวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ เช่นกัน ซึ่งการแปลภาษานอกจากจะเป็นการถ่ายทอดภาษาแล้ว ยังเป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมอีกด้วย ดังที่ Snell-Hornby, M. (1990, pp.81-82) ที่ได้กล่าวว่า “การแปล คือ การถ่ายโอนข้ามวัฒนธรรม (Cross cultural Transfer) ถือเป็นประการสำคัญ และเป็นกิจกรรมข้ามวัฒนธรรม (Cross cultural Event) ถือเป็นประการที่สองรองลงมา ดังนั้น ผู้แปลควรจะเป็นคนสองวัฒนธรรม (Bicultural) ซึ่งจะต้องมีความรู้ความสามารถทางภาษาหลายภาษาอยู่แล้ว เพราะถือว่าภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม” นอกจากนี้ Bagheridoust, E. และ Mahabad, Z.M. (2017, p.46) กล่าวว่า “วัฒนธรรมถือเป็นหนึ่งในสิ่งที่สำคัญที่ได้สื่อผ่านสถาปัตยกรรม วัฒนธรรมที่ต่างกันจะมีลักษณะรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งบางสิ่งที่อยู่ในวัฒนธรรมหนึ่งหรือในประเทศหนึ่งนั้นจะไม่มีอยู่ในวัฒนธรรมอื่น ดังนั้น สิ่งที่สำคัญคือจะต้องมีความเข้าใจในการแปลหรือเขียนถึงสถาปัตยกรรม”

จากข้อมูลข้างต้นสามารถกล่าวได้ว่า ผู้คนแต่ละชาติแต่ละภาษาย่อมมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ทำให้วัฒนธรรม ตลอดจนสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และโบราณวัตถุ ในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน ส่งผลต่อการถ่ายทอดความหมายหรือการแปลไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง ซึ่งอาจทำให้ผู้รับสารที่อยู่ต่างวัฒนธรรมเกิดความไม่เข้าใจ เนื่องจากไม่มีในวัฒนธรรมของตน อีกทั้งปัญหาการแปลอาจเกิดขึ้นเมื่อเกิดช่องว่างระหว่างวัฒนธรรม ทำให้ผู้แปลจะต้องทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมผ่านตัวภาษาให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจ Larson (1998, pp.179-199) กล่าวว่า “สิ่งที่ยากที่สุดประการหนึ่งสำหรับผู้แปลจะต้องพบ คือ การหาคำเทียบเคียงเพื่อถ่ายทอดความหมายในโน้ตศัพท์ที่ไม่

เป็นที่รู้จักของผู้ที่พูดในภาษาดั้งเดิมซึ่งมีวัฒนธรรมต่างจากภาษาต้นฉบับ ผู้แปลไม่เพียงแต่จะเป็นสื่อกลางระหว่างภาษาสองภาษาเท่านั้น แต่ในขณะที่เดียวกันก็ยังเป็นสื่อกลางระหว่างวัฒนธรรมทั้งสองด้วย ดังนั้นผู้แปลจะต้องรักษาคุณค่าที่สำคัญนี้ไว้ให้ได้ และก็ต้องถ่ายทอดความหมายของคำเหล่านั้นให้กับผู้อ่านฉบับแปลที่ไม่เคยรู้จักสิ่งเหล่านั้นเพราะมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน”

การศึกษาในครั้งนี้ จะใช้กลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ไม่สามารถหาคำในภาษาแปลมาเทียบเคียงได้ (Non-equivalence at Word Level) ของ Baker (1992, pp.17-42) ซึ่งแบ่งออกเป็น 8 กลวิธี คือ

- 1) การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในต้นฉบับ (Translation by A More General Word)
- 2) การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายเป็นกลางหรือมีความหมายทางอารมณ์น้อยกว่าต้นฉบับ (Translation by A More Neutral/Less Expressive Word)
- 3) การแปลโดยใช้คำในภาษาต้นฉบับไปเทียบกับวัฒนธรรมปลายทาง (Translation by Cultural Substitution)
- 4) การแปลโดยการใช้คำยืมหรือคำทับศัพท์ แล้วเพิ่มคำอธิบาย (Translation Using A Loan Word or Loan Word Plus Explanation)
- 5) การแปลแบบถอดความโดยใช้คำที่เกี่ยวข้องกับภาษาต้นฉบับ (Translation by Paraphrase Using Related Word)
- 6) การแปลแบบถอดความโดยใช้คำที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาษาต้นฉบับ (Translation by Paraphrase Using Unrelated Word)
- 7) การละไม่แปล (Translation by Omission)
- 8) การแปลโดยใช้ภาพประกอบหรือยกตัวอย่างประกอบแทนการแปล (Translation by Illustration)

การแปลภาษาต่างประเทศและภาษาไทยเป็นภาษาจีน

การแปลภาษาต่างประเทศเป็นภาษาจีนจะต้องคำนึงถึงกลวิธีการแปลในหลายๆ ด้าน เพื่อให้การแปลจากภาษาต้นฉบับเป็นภาษาจีนนั้นมีความใกล้เคียงและครบถ้วนมากที่สุด ซึ่งการแปลภาษาต่างประเทศเป็นภาษาจีนจะมีกลวิธีการแปลที่มีความแตกต่างและมี

ลักษณะที่เฉพาะจากภาษาอื่น โดย Li (2002) ได้แบ่งกลวิธีการแปลภาษาต่างประเทศเป็นภาษาจีนออกเป็น 6 วิธี คือ

- 1) การแปลความหมาย เป็นกลวิธีการแปลตามความหมายของคำนั้นๆ ในภาษาต้นฉบับเป็นภาษาจีน
 - 2) การแปลทับศัพท์ เป็นการนำเสียงของอักษรจีนที่มีความใกล้เคียงกับภาษาต้นฉบับมาถอดเสียงคำในภาษาต่างประเทศ ซึ่งอาจเป็นอักษรที่ไม่มีความหมายเกี่ยวข้องกับคำในภาษาต้นฉบับ มักใช้ในการแปลชื่อประเทศ ชื่อคนหรือชื่อเรียกอื่นๆ
 - 3) การแปลทับศัพท์โดยใช้อักษรที่มีความหมายที่ดีในการแปล เป็นการแปลที่มีลักษณะเหมือนกับการแปลทับศัพท์ โดยนอกจากจะใช้อักษรจีนที่มีเสียงใกล้เคียงกับภาษาต้นฉบับแล้ว ยังคำนึงถึงความหมายของตัวอักษรจีนที่ใช้ทับศัพท์ให้มีความเป็นมงคล มีความหมายที่ดีหรือมีความหมายที่เกี่ยวข้องกับภาษาต้นฉบับ
 - 4) การแปลทับศัพท์ร่วมกับการแปลความหมาย เป็นการแปลโดยการทับศัพท์เสียงของคำศัพท์ส่วนหนึ่ง ร่วมกับการแปลความหมายของคำในภาษาต้นฉบับส่วนหนึ่ง
 - 5) การแปลทับศัพท์และเพิ่มอักษรจีนเพื่อบอกความหมาย เป็นการแปลที่ใช้เสียงจากอักษรจีนในการทับศัพท์คำในภาษาต้นฉบับ จากนั้นเพิ่มอักษรจีนที่มีความหมายที่สามารถสื่อถึงคำนั้นๆ ได้
 - 6) การแปลโดยใช้รูปของคำเดิมในภาษาต้นฉบับ จะเป็นการแปลโดยใช้รูปของคำเดิม กลวิธีนี้มักเป็นกลวิธีที่ใช้ในการแปลภาษาญี่ปุ่น โดยใช้อักษรภาษาญี่ปุ่น (คันจิ) เดิมในการแปลเป็นภาษาจีน
- ขณะเดียวกัน Yang (2007) ก็ได้เสนองวิธีการแปลภาษาต่างประเทศเป็นภาษาจีนเช่นกัน พบว่าบางกลวิธีมีความใกล้เคียงกันและต่างจาก Li (2002) โดยแบ่งเป็น 7 กลวิธีได้แก่ 1) การแปลทับศัพท์ 2) การแปลความหมาย 3) การแปลทับศัพท์โดยใช้อักษรที่มีความหมายที่ดีในการแปล 4) การแปลทับศัพท์ร่วมกับการแปลความหมาย 5) การแปลทับศัพท์และเพิ่มอักษรจีนเพื่อบอกความหมาย 6) การแปลโดยใช้รูปของคำเดิมในภาษาต้นฉบับ และ 7) การแปลโดยใช้อักษรย่อหรือคำ

ภาษาอังกฤษตามภาษาต้นฉบับ เช่น Spa MTV WTO และ WHO เป็นต้น

ในส่วนของการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีนนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้แบ่งกลวิธีการแปล และปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการแปล เช่น ก่อศักดิ์ ธรรมเจริญกิจ (2553) ได้เสนอแนวทางการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีน โดยพิจารณาตามโครงสร้างของภาษาต้นฉบับและภาษาที่ใช้แปลตามชนิดและหน้าที่ของคำและโครงสร้างประโยค ออกเป็น 14 กลุ่ม คือ 1) คำนาม 2) คำแทน (สรรพนาม) 3) คำบอกจำนวนและลักษณนาม 4) วลี 5) ภาคประธาน และภาคแสดง 6) บทจำกัดความประธานและกรรม 7) บทขยายกริยาและคุณศัพท์ 8) บทกรรมและบทเสริม 9) บุพบท 10) บุพบทวลี 11) คำเชื่อม 12) คำเชื่อมระหว่างอนุประโยค 13) คำเสริมและคำอุทาน และ 14) ส่วนวนโวหาร

ขณะเดียวกันในการแปลคำศัพท์เกี่ยวกับสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และโบราณวัตถุ ในข้อมูลภาษาไทยของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยจากภาษาไทยเป็นภาษาจีนนั้น จะมีการกล่าวถึงลักษณะของสถาปัตยกรรม หรือประติมากรรมและโบราณวัตถุที่พบในวัดและสถานที่สำคัญแต่ละแห่งภายในอุทยานประวัติศาสตร์ ซึ่งผู้แปลจะต้องมีความรู้ความเข้าใจทั้งภาษาไทยและภาษาจีน จึงจะสามารถแปลเนื้อหาของข้อมูลเหล่านี้ได้ เพื่อให้ผู้รับสารมีความเข้าใจตามข้อมูลต้นฉบับมากที่สุด ดังที่ กนกพร นุ่มทอง (2554, น.25-55) ได้กล่าวถึง หลักการและข้อควรระวังในการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีน ที่ควรทราบ 10 ข้อ ได้แก่

- 1) คำมีหลายความหมายและหลายหน้าที่ ต้องรู้ชัดว่าประโยคนั้นใช้คำในความหมายใดและหน้าที่ใด และจึงคิดคำแทนให้เหมาะสมทั้งความหมายและระดับภาษา
- 2) คำในภาษาไทยและภาษาจีนมีความหมายทับซ้อนกันแต่กว้างแคบไม่เท่ากัน ต้องระมัดระวังในการเลือกใช้คำแปล
- 3) คำที่เป็นชื่อเฉพาะ ต้องแปลให้ตรงกับธรรมเนียมที่ปฏิบัติที่มีมา หากจำเป็นต้องคิดคำแปลขึ้นใหม่ต้องเลือกใช้อักษรที่เหมาะสม

4) คำที่เป็นชื่อสัตว์และชื่อพืชต้องค้นชื่อทางวิทยาศาสตร์เสมอ ซึ่งไม่สามารถแปลตรงตัวได้ และชื่อของสัตว์และพืชไม่สามารถค้นคว้าจากพจนานุกรมสองภาษาได้ หากแต่ต้องอาศัยคู่มือและพจนานุกรมเฉพาะทางในการแปล

5) วัน เดือน ปี ที่อยู่ต้องปรับลำดับและความเคยชินให้ตรงกับลักษณะของภาษาจีน

6) ตัวเลขและลักษณนามต้องปรับให้ตรงความเคยชินในภาษาจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตราชั่ง ตวง วัด ซึ่งภาษาไทยและภาษาจีนมีวิธีการใช้ที่แตกต่างกันอยู่บ้าง ผู้แปลต้องปรับให้ตรงกับความเคยชินในภาษาจีน เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจง่ายที่สุด

7) แปลสำนวน สุภาษิต คำพังเพยเป็นภาษาธรรมดา หรือใช้สำนวนโวหารที่มีอยู่ในภาษาจีนก็ได้ โดยต้องระวังเรื่องความแตกต่างของความหมายและน้ำเสียง

8) รู้จักตัด เติม และปรับข้อความให้เหมาะสมกับการแสดงออกในภาษาจีน ซึ่งการแปลจำเป็นต้องมีการตัดข้อความบางส่วนหรือเติมข้อความที่ไม่ปรากฏในต้นฉบับลงในฉบับแปล หรือปรับรูปแบบของการนำเสนอให้เหมาะสมกับวิธีการแสดงออกในแต่ละภาษา

9) เรียงประโยคตามโครงสร้างภาษาจีนหรือตามความนิยมภาษาจีน

10) ในกรณีที่มีการลำดับความในต้นฉบับภาษาไทยอ่านเข้าใจยาก สามารถเรียบเรียงลำดับได้ตามความเหมาะสม

กลวิธีการแปลคำศัพท์ทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และโบราณวัตถุเป็นภาษาจีน

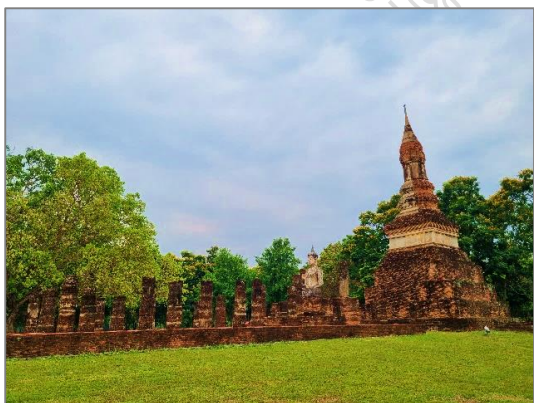
คำศัพท์ทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และโบราณวัตถุถือเป็นคำเฉพาะประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการแปล เนื่องจากผู้แปลจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ และต้องตระหนักถึงวัฒนธรรมที่มีลักษณะเฉพาะของภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล Kelly (1998, p.35) กล่าวว่า การแปลคำเฉพาะทางวัฒนธรรมนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้แปลควรให้ข้อมูลคำศัพท์หรือเพิ่มคำอธิบาย เช่น ข้อมูล

ทางภูมิศาสตร์หรือประวัติศาสตร์ ซึ่งมีความสำคัญต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยว

จากข้อมูลควอริโค้ดภาษาจีนที่ใช้นำขมวัดและสถานที่สำคัญแต่ละแห่งในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยพบว่ามีความสัมพันธ์ทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และโบราณวัตถุ จำนวนทั้งสิ้น 58 คำ ซึ่งใช้แนวคิดกลวิธีการแปลคำศัพท์ที่ไม่สามารถหาคำในภาษาแปลมาเทียบเคียงกับคำในภาษาต้นฉบับได้ (Non-equivalence at Word Level) ของ Baker (1992) และกลวิธีการแปลภาษาต่างประเทศเป็นภาษาจีนของ Yang (2007) มาเป็นแนวทางประกอบการวิเคราะห์กลวิธีการแปลที่ใช้ จากการศึกษาวิเคราะห์ในครั้งนี้ พบว่ามีกลวิธีการแปลที่ใช้จำนวน 3 กลวิธี โดยเรียงตามลำดับกลวิธีที่ใช้มากที่สุดดังนี้

1) การแปลความหมาย เป็นกลวิธีที่พบมากที่สุด กลวิธีนี้เป็นการแปลความหมายของคำในต้นฉบับภาษาไทยเป็นภาษาจีน จากการศึกษาข้อมูลนำขมของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยพบว่า ผู้แปลได้ใช้กลวิธีนี้ในการแปลสถาปัตยกรรมของสิ่งปลูกสร้าง ประติมากรรม และโบราณวัตถุที่พบในวัดหรือสถานที่สำคัญต่างๆ โดยจะเทียบความหมายของคำในภาษาต้นฉบับกับคำในภาษาปลายทาง เช่น

ภาพที่ 1 เจดีย์ทรงดอกบัวตูม ภายในวัดตระพังเงิน

ตัวอย่างที่ 1 คำว่า “เจดีย์ทรงดอกบัวตูม” หรือเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ หรือทรงทะนาน ถือเป็นเจดีย์แบบสุโขทัยแท้ มีรูปแบบเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ของสุโขทัยสันติ เล็กสุขุม (2561, น.37) กล่าวว่า เป็นเจดีย์ที่มีรูปทรง

แปลกจากเจดีย์ที่เคยมีมาในอดีต ส่วนฐานของเจดีย์ยอดทรงดอกบัวตูมซ้อนลดหลั่นเป็นชุด รองรับชุกฐานของเรือนธาตุทรงแท่งเพียว ต่อยอดด้วยทรงดอกบัวตูม และครอบปลายด้วยทรงกรวย ประกอบด้วยปล้องโฉนและปลีได้แปลเป็นภาษาจีนว่า “含苞莲花型佛塔” (Hánbāo liánhuā xíng fó tā) ซึ่งมีความหมายว่า “เจดีย์ทรงดอกบัวตูม” ผู้แปลได้ใช้กลวิธีการแปลความหมายโดยได้แบ่งคำคำศัพท์ภาษาไทยออกเป็น 3 คำ คือ คำว่า “เจดีย์” ได้แปลเป็นภาษาจีนว่า “佛塔” ซึ่งมีความหมายว่า “เจดีย์ หอ อาคาร หรือสิ่งปลูกสร้างทรงสูงที่สร้างด้วยหิน อิฐ ไม้ หรือวัสดุอื่นๆ ในศาสนาพุทธ” คำว่า “ทรง” ได้แปลเป็นภาษาจีนว่า “型” ซึ่งมีความหมายว่า “แบบ; รูปแบบ” และคำว่า “ดอกบัวตูม” ได้แปลเป็นภาษาจีนว่า “含苞莲花” โดยคำว่า “含苞” มีความหมายว่า “(ดอกไม้) ตุม” และ “莲花” มีความหมายว่า “ดอกบัว” จากกลวิธีการแปลความหมายที่ผู้แปลได้เลือกใช้ข้างต้นนั้น เป็นกลวิธีที่ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมายและทราบถึงลักษณะรูปทรงทางสถาปัตยกรรมของเจดีย์ได้อย่างชัดเจน และตรงกับภาษาต้นฉบับ แม้เจดีย์ทรงดอกบัวตูมจะเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีลักษณะเฉพาะของไทย และไม่ปรากฏรูปแบบสถาปัตยกรรมนี้ในประเทศจีน แต่ก็ช่วยให้นักท่องเที่ยวชาวจีนหรือผู้อ่านในวัฒนธรรมของภาษาปลายทางเข้าใจได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามการแปลคำว่า “เจดีย์ทรงดอกบัวตูม” ก็ยังสามารถแปลเป็นภาษาจีนว่า “含苞莲花状佛塔” (Hánbāo liánhuā zhuàng fó tā) และยังสามารถพบว่าการใช้คำว่า “莲花花蕾状佛塔” (Liánhuā huā lěi zhuàng fó tā) ในแปลคำว่า “เจดีย์ทรงดอกบัวตูม” ซึ่งมีความหมายที่สามารถสื่อถึงสถาปัตยกรรมของเจดีย์รูปแบบนี้ได้เช่นกัน

ภาพที่ 2 ภาพเจดีย์ทรงลังกา หรือทรงระฆัง
ของวัดสรศักดิ์

ตัวอย่างที่ 2 คำว่า “เจดีย์ทรงลังกา” หรือเจดีย์ทรงระฆัง สุรพล ดำริห์กุล (2562: น.190) กล่าวว่า เป็นรูปแบบเจดีย์สำคัญในศิลปะสุโขทัยที่นิยมสร้างขึ้นอย่างแพร่หลาย ทั้งที่เมืองสุโขทัยและศรีสัชนาลัย และวิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2559: น.181) กล่าวว่า เจดีย์แบบนี้อาจเป็นแบบแรกในประเทศไทยที่ได้รับแบบอย่างมาจากศิลปะอินเดียโบราณ โดยผ่านมาทางประเทศศรีลังกา เป็นเจดีย์ฐานกลมหรือสี่เหลี่ยม องค์ระฆังกลม เหนือขึ้นไปเป็นบัลลังก์รูปสี่เหลี่ยม ถัดขึ้นไปเป็นปลียอดและฉัตร จากข้อมูลภาษาจีนนำชมอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยคำว่า “เจดีย์ทรงลังกา” ได้แปลเป็นภาษาจีนว่า “圆钟型佛塔” (Yuánzhōng xíng fó tǎ) ซึ่งหมายถึง เจดีย์รูปทรงระฆังกลม โดยคำว่า “圆钟型” มีความหมายว่า “ทรงระฆังกลม” และคำว่า “佛塔” มีความหมายว่า “เจดีย์ หอ อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างทรงสูงที่สร้างด้วยหิน อิฐ ไม้ หรือวัสดุอื่นๆ ในศาสนาพุทธ”

แม้คำว่า “圆钟型佛塔” จะสามารถให้ความหมายและสื่อถึงเจดีย์ทรงลังกาหรือทรงระฆังในภาษาต้นฉบับได้ แต่ในเอกสารนำชมหรือข้อมูลแนะนำแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ภาคภาษาจีน ที่กล่าวถึงเจดีย์ทรงระฆังหรือทรงลังกาในประเทศไทย มักใช้คำว่า “钟形佛塔” (Zhōng xíng fó tǎ) หรือ “钟状佛塔” (Zhōng zhuàng fó tǎ) หรือ “锡兰式佛塔” (Xīlán shì fó tǎ) นอกจากนี้ จากการศึกษารวบรวมข้อมูล พบว่า มีการใช้คำว่า “覆钵式佛塔” (Fùbō shì fó) หรือ “喇嘛塔”

(Lǎmǎ tǎ) ในการเรียกเจดีย์ทรงระฆังในประเทศจีน ดังนั้นอาจใช้คำเหล่านี้แปลคำว่า “เจดีย์ทรงลังกา” ได้เช่นกัน

ตัวอย่างที่ 3 คำว่า “กำแพงแก้ว” เป็นคำที่ปรากฏอยู่ในข้อมูลของวัดมังกร ซึ่งก่อด้วยอิฐประดับซึ้งลูกกรงด้วยเครื่องปั้นดินเผาเคลือบ และพบประติมากรรมมังกรดินเผาเคลือบแบบเครื่องสังคโลกด้วย จึงเป็นที่มาของชื่อวัดแห่งนี้ ในข้อมูลฉบับแปลภาษาจีนได้แปลตามความหมายของคำว่า “กำแพงแก้ว” เป็นภาษาจีนว่า “玻璃墙” (bō li qiáng) มีความหมายว่า “กำแพงที่สร้างจากแก้วหรือกระจก” แม้จะเป็นการแปลตามความหมายของภาษาต้นฉบับ แต่ไม่สามารถสื่อถึงลักษณะหรือความหมายของสิ่งปลูกสร้างได้ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2559, น.78) ได้ให้ความหมายของ “กำแพงแก้ว” ว่าเป็นกำแพงเตี้ยๆ สำหรับล้อมกั้นศาสนสถาน เช่น โบสถ์ วิหาร เจดีย์ หรืออาคารที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ เช่น พระที่นั่งปราสาท เป็นต้น ดังนั้น ผู้แปลอาจใช้กลวิธีการแปลในการแปลตามความหมาย วัดประสงค์หรือลักษณะของสิ่งปลูกสร้าง โดยสามารถแปลเป็นภาษาจีนได้ว่า “围墙” หรือ “外围墙” (wài wéi qiáng) ซึ่งหมายถึงแนวกำแพงที่สร้างล้อมรอบ หรือกำแพงด้านนอก และคำนี้มีความหมายที่ครอบคลุมคำว่า “กำแพงแก้ว” ที่หมายถึง สิ่งปลูกสร้างที่สร้างล้อมรอบหรือกั้นศาสนสถาน ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านในภาษาฉบับแปลเกิดความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้น

2) การแปลทับศัพท์ร่วมกับการแปลความหมาย

เป็นการแปลโดยการทับศัพท์เสียงของคำศัพท์ส่วนหนึ่ง ร่วมกับการแปลความหมายของคำในภาษาต้นฉบับส่วนหนึ่ง ซึ่งเป็นกลวิธีที่ใช้มากที่สุดอันดับที่สอง เช่น

ภาพที่ 3 ภาพพระอจนะ พระพุทธรูปปางมารวิชัย
ประดิษฐานอยู่ในมณฑปของวัดศรีชุม

ตัวอย่างที่ 1 คำว่า “พระอจนะ” เป็นพระพุทธรูปก่ออิฐถือปูนขนาดใหญ่ ประดิษฐานอยู่ในมณฑปของวัดศรีชุม มีความเชื่อว่าพระพุทธรูปองค์นี้คือองค์เดียวกันกับที่ปรากฏชื่อในศิลาจารึกหลักที่ 1 ซึ่งระบุว่าประดิษฐานอยู่ทางทิศเหนือของเมือง เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย “พระอจนะ” มีความหมายว่า “ผู้ไม่หวั่นไหว” ผู้แปลได้ใช้กลวิธีการแปลทับศัพท์ร่วมกับการแปลความหมาย แปลเป็นภาษาจีนว่า “阿伽纳佛” (Ājiānà fó) โดยใช้อักษรจีน “阿伽纳” ในการถอดเสียงจากคำว่า “อจนะ” ซึ่งเป็นชื่อของพระพุทธรูป และใช้คำว่า “佛” ซึ่งมีความหมายว่า “พุทธ; พระพุทธรูป; ศาสนาพุทธ” อย่างไรก็ตาม แม้เสียงและความหมายสามารถสื่อถึง “พระอจนะ” ได้ แต่หลักการแปลทับศัพท์หรือการใช้ตัวอักษรในการถอดเสียงคำในภาษาต่างประเทศ ควรเลือกใช้ตัวอักษรที่เป็นที่นิยมหรือเป็นอักษรที่เขียนได้ง่าย ประกอบกับพระอจนะ เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ดังนั้น อาจแปลได้ว่า “阿伽纳佛” หรือ “阿伽纳降魔佛” (Ājiānà xiàngmó fó) โดยเลือกใช้อักษร “阿” ซึ่งมีเสียงเดียวกันกับตัวอักษรเดิมที่ได้เลือกใช้ แต่อักษรจีนตัวนี้เป็นอักษรที่นิยมใช้ในการแปลทับศัพท์คำภาษาต่างประเทศ เป็นภาษาจีนมากกว่าและอาจเพิ่มคำว่า “降魔” ซึ่งมีความหมายว่า “พิชิต สยบหรือกำจัดปีศาจ” โดยคำว่า “降魔佛” หรือ “降魔佛像” (xiàngmó fóxiàng) มีความหมายว่า “พระพุทธรูปปางมารวิชัย” ได้เช่นกัน ซึ่งจะช่วยให้

นักท่องเที่ยวนักอ่านในภาษาปลายทางสามารถทราบถึงชื่อเรียกและเข้าใจถึงลักษณะของพระพุทธรูปได้พร้อมๆ กัน

ภาพที่ 5 ภาพพระอฏฐารศ วัดมหาธาตุ

ภาพที่ 6 ภาพพระอฏฐารศ วัดสะพานหิน

ตัวอย่างที่ 2 คำว่า “พระอฏฐารศ” เป็นพระพุทธรูปประทับยืนขนาดใหญ่ปางประธานอภัย ซึ่งประดิษฐานอยู่ในวัดสำคัญต่างๆ ภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เช่น ที่วัดมหาธาตุ วัดสะพานหิน เป็นต้น สุรพล คำริห์กุล (2562: น.230) กล่าวว่า พระอฏฐารศ แปลความหมายได้ว่า พระสูง 18 ศอก เป็น

พระพุทธรูปยืนขนาดใหญ่ปางประทานอภัย ศิลปะสุโขทัย ที่ปรากฏการสร้างในสมัยสุโขทัย อย่างน้อยตั้งแต่รัชกาล พ่อขุนรามคำแหงหรือราวครึ่งแรกของพุทธศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ในข้อมูลนำชมภาคภาษาจีนของวัดมหาธาตุ ได้แปลเป็นภาษาจีนว่า “阿塔洛佛像” (Ātǎluò fóxiàng) เป็นการใช้กลวิธีการแปลทับศัพท์ร่วมกับการแปลความหมาย จากกลวิธีที่เลือกใช้ในการแปลข้างต้นนั้น ทำให้ทราบถึง ชื่อเรียกของพระพุทธรูปลักษณะนี้ที่ประดิษฐานอยู่ในวัด แต่เพื่อให้สามารถสื่อถึงความหมายของ “พระอัฐารศ” ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์มากขึ้น อาจสามารถแปลเป็น ภาษาจีนได้ว่า “阿塔洛平定佛像” (Ātǎluò píngdìng fóxiàng) ได้เช่นกัน ซึ่งไม่เพียงแต่จะทำให้ทราบถึงชื่อเรียกของ พระพุทธรูปลักษณะนี้เท่านั้น ยังช่วยให้ทราบถึงปางของ พระพุทธรูปที่เป็นปางประทานอภัยอีกด้วย

ตัวอย่างที่ 3 คำว่า “มณฑปย่อมุมไม่มียี่สิบ” เป็น หนึ่งในรูปแบบสถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้างในวัดเชตุพน ตามความหมายของพจนานุกรมศัพท์ศิลปกรรมไทย ของ วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2559, น.392) ได้อธิบาย คำว่า “มณฑป” ว่าเป็นเรือนยอดขนาดใหญ่รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส รูปตัดมุม ย่อไม้แปด ย่อไม้สิบสอง เครื่องยอดหลังคามี รูปทรงต่างๆ กัน โดยผู้แปลได้แปลเป็นภาษาจีนว่า “蒙突佛塔” (méngtū fótà) ซึ่งเป็นกลวิธีการแปลทับศัพท์ร่วมกับการแปลความหมาย โดยคำว่า “蒙突” เป็นการแปลทับศัพท์จากคำว่า “มณฑป” ในภาษาต้นฉบับ และคำว่า “佛塔” ได้แปลความหมายตามลักษณะของสิ่งปลูกสร้าง และไม่ได้แปลคำว่า “ย่อมุมไม่มียี่สิบ” ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของของศัพท์ที่แสดงถึงลักษณะทางสถาปัตยกรรมของมณฑป หลังนี้ แต่ในขณะเดียวกัน คำว่า “佛塔” ที่ผู้แปลได้แปล นั้น จะหมายถึง เจดีย์ หอ อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างทรงสูง ที่สร้างด้วยหิน อิฐ ไม้ หรือวัสดุอื่นๆ ในศาสนาพุทธ ซึ่ง อาจจะสื่อความหมายที่คลาดเคลื่อนตามความหมายเดิม ของสิ่งปลูกสร้างได้ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือ ผู้อ่านสามารถทราบถึงลักษณะของ ความหมายและ ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของสิ่งปลูกสร้างได้ชัดเจนและ ครบคลุมมากขึ้น ตามความหมายของคำว่า “มณฑป” นั้น สามารถแปลเป็นภาษาจีนได้ว่า “尖塔” (jiāntǎ) ซึ่งมี

ความหมายว่า เจดีย์ที่มียอดแหลมหรือส่วนที่อยู่ด้านบน ของสิ่งปลูกสร้างที่มีลักษณะเป็นยอดปลายแหลมลดหย่อน เป็นขั้นขึ้นไป ดังนั้นคำว่า “มณฑปย่อมุมไม่มียี่สิบ” สามารถ แปลเป็นภาษาจีนได้ว่า “二十棱角尖塔” (Èrshí lèngjiǎo jiāntǎ) โดยคำว่า “二十棱角” มีความหมายว่า “ยี่สิบมุม และขอบ” ซึ่งมีความหมายที่ระบุจำนวนและลักษณะ ถือเป็นอีกแนวทางและคำหนึ่งที่สามารถถ่ายทอดความหมาย และลักษณะสถาปัตยกรรมของสิ่งปลูกสร้างได้ชัดเจนมากขึ้น

3) การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่า คำในภาษาต้นฉบับ

กลวิธีการแปลนี้เป็นการแปลที่ผู้แปลจะนำคำใน ภาษาฉบับแปลที่มีความหมายกว้างกว่าในภาษาต้นฉบับ มาแปลความหมาย ซึ่งคำที่นำมาแปลนั้นจะเป็นคำที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำในภาษาต้นฉบับ โดยอาจจะ ไม่ได้ระบุความหมายที่ชัดเจนหรือตรงกับภาษาต้นฉบับ ทั้งหมด และอาจจะเป็นคำที่ไม่พบในวัฒนธรรมปลายทาง แต่เมื่อแปลแล้วจะยังมีความหมายที่สามารถสื่อถึงคำใน ภาษาต้นฉบับได้ เช่น

ตัวอย่างที่ 1 คำว่า “ศิวลึงค์” เป็นโบราณวัตถุที่ พบในวัดศรีสวาย ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศใต้ของวัดมหาธาตุ มี โบราณสถานสำคัญประกอบด้วยปราสาท 3 องค์ ได้รับ อิทธิพลจากศิลปะลพบุรี ศิริศักดิ์ คุ่มรักษา (2546, น.9) กล่าวว่า “ศิวลึงค์” เป็นสัญลักษณ์แทนองค์พระศิวะ ถือเป็นสิ่งเคารพสูงสุดในศาสนาฮินดู ลัทธิไศวนิกาย ลักษณะ เป็นทรงกระบอก มียอดกลมมน ปกติศิวลึงค์ประดิษฐาน ตรงศูนย์กลางของเทวาลัยในลัทธิดังกล่าว และอรุณศักดิ์ กิ่งมณี (2562, น.78) ได้ให้ความหมายของ “ศิวลึงค์” ว่าเป็นสัญลักษณ์แทนองค์พระศิวะ ทำเป็นรูปอวัยวะเพศชาย คตินี้สืบมาจากความเชื่อดั้งเดิมตั้งแต่อารยธรรมอินเดีย แถบลุ่มแม่น้ำสินธุ แสดงสัญลักษณ์ความอุดมสมบูรณ์และ บ่อเกิดของสิ่งมีชีวิตทั้งปวงในโลก มักประดิษฐานบนแท่น โยนิโทรณะ อันเป็นเครื่องหมายเครื่องเพศหญิง ซึ่งก็คือ พระนางอุมมา ชายาของพระองค์ ผู้แปลได้ใช้กลวิธีการแปล โดยใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับ โดย แปลเป็นภาษาจีนว่า “男性生殖器” (nánxìng zhìqì) ซึ่งมี

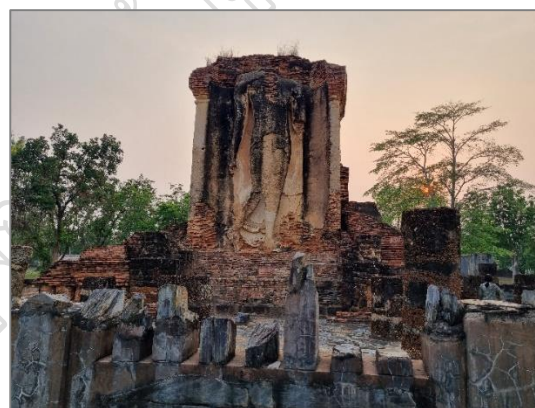
ความหมายว่า “อวัยวะสืบพันธุ์ของเพศชาย” แม้จะสามารถอธิบายความหมายได้อย่างกว้างๆ ทำให้สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น แต่ก็ยังไม่สามารถสื่อความหมายได้อย่างครบถ้วนชัดเจน โดยศิวลึงค์นั้นถือเป็นสัญลักษณ์แทนองค์พระศิวะ และถือเป็นสิ่งเคารพสูงสุดในศาสนาฮินดู ลัทธิไศวนิกาย อย่างไรก็ตามคำว่า “ศิวลึงค์” ได้มีการบัญญัติในภาษาจีน โดยแปลเป็นภาษาจีนว่า “林伽” (Lingā) ซึ่งเป็นการแปลทับศัพท์ จากคำว่า “Lingam” หรือ “लिङ्ग” ในภาษาสันสกฤต ซึ่งมีความหมายว่า “ศิวลึงค์” ดังนั้น ผู้แปลสามารถใช้คำว่า “林伽” ในการแปลคำว่า “ศิวลึงค์” ซึ่งจะมีความหมายที่สามารถสื่อถึงโบราณวัตถุได้อย่างชัดเจน และยังมี ความหมายตรงกับคำในภาษาต้นฉบับ ขณะเดียวกันทำให้ผู้อ่านในภาษาฉบับแปลเกิดความเข้าใจ และสื่อได้ตรงความหมายมากขึ้น

ภาพที่ 7 ภาพพระพุทธรูปปางมารวิชัย ประดิษฐานอยู่บนฐานชุกชี ของวิหารวัดสระศรี

ตัวอย่างที่ 2 คำว่า “พระพุทธรูปปางมารวิชัย” วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2559: น.339) ได้ให้ความหมายว่า เป็นพระพุทธรูปประทับนั่งขัดสมาธิเพชรหรือขัดสมาธิราบ พระหัตถ์ขวาวางบนพระชานุ นิ้วพระหัตถ์ชี้ลงพื้นดิน พระหัตถ์ซ้ายวางหงายบนพระเพลา การสร้างพระพุทธรูปปางมารวิชัยอาจได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะปาละของอินเดีย ที่เรียกว่า ปางพระหัตถ์แตะธรณี จากข้อมูลนำชมวัดแม่โจน ภาคภาษาจีน ได้แปล “พระพุทธรูปปางมารวิชัย” เป็นภาษาจีนว่า “坐佛” มีความหมายว่า “พระพุทธรูปประทับนั่ง” ซึ่งใช้เลือกใช้คำที่มีความหมายกว้างๆ ในการแปลคำศัพท์ แม้จะช่วยให้หนักท้องเที่ยวหรือผู้อ่านในภาษา

ฉบับแปลเข้าใจได้ง่ายขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ยังไม่สามารถถ่ายทอดความหมายได้ครบถ้วนชัดเจน ซึ่งพระพุทธรูปประทับนั่ง นั้น นอกจากปางมารวิชัยแล้ว ยังมีปางอื่นๆ อีกมากมายที่ประทับนั่งเช่นกัน อาจส่งผลให้ข้อมูลฉบับแปลไม่สมบูรณ์และเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนได้ ดังนั้นคำว่า “พระพุทธรูปปางมารวิชัย” สามารถแปลเป็นภาษาจีนได้ว่า “降魔佛像” (xiángmó fóxiàng) ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางเดียวกับกับ “พระอจนะ” ในตัวอย่างที่ 1 ของการแปลทับศัพท์ร่วมกับการแปลความหมาย ซึ่งจะช่วยให้สามารถสื่อถึงความหมายและปางของพระพุทธรูปได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน

ภาพที่ 8 ภาพพระลีลา (เดิน) หนึ่งในสี่ของพระพุทธรูปสี่อิริยาบถ ภายในมณฑลของวัดเชตุพน

ตัวอย่างที่ 3 คำว่า “พระพุทธรูปสี่อิริยาบถ” ถือเป็นพระพุทธรูปที่ขึ้นชื่อและมีความสวยงาม ประดิษฐานอยู่ภายในมณฑลของวัดเชตุพน ประกอบด้วยพระพุทธรูปเดิน ยืน นั่ง และนอน ในแต่ละด้าน สุรพล คำริห์กุล (2562: น.236) กล่าวว่า คือกลุ่มพระพุทธรูปขนาดใหญ่ที่สร้างรวมกัน ตั้งอยู่บนแกนเดียวกันโดยหันหลังชนกัน มีลักษณะเป็นเอกเทศ ประดิษฐานอยู่ในวิหารหลังเดียวกัน จากข้อมูลนำชมภาคภาษาจีนได้แปลเป็นภาษาจีนว่า “四大佛像” (sìdà fóxiàng) ซึ่งมีความหมายว่า “พระพุทธรูปใหญ่สี่องค์” ซึ่งเป็นการแปลความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับ แม้จะช่วยให้สามารถสื่อความหมายและขนาดของพระพุทธรูปได้ง่ายขึ้น แต่จากการศึกษารวบรวมข้อมูลความหมายของพระพุทธรูปสี่

อิริยาบถนั้น พบว่าสามารถแปลเป็นภาษาจีนได้ว่า “四威仪” (sìwēiyí) มีความหมายว่า “อิริยาบถหรือลักษณะท่าทางทั้งสี่” อีกทั้งคำว่า “四威仪” ยังเป็นคำศัพท์เฉพาะทางพุทธศาสนาที่หมายถึงอิริยาบถทั้งสี่ของพระพุทธเจ้า ที่ประกอบไปด้วย เดิน ยืน นั่ง และนอน ดังนั้น “พระพุทธรูปสี่อิริยาบถ” สามารถแปลเป็นภาษาจีนได้ว่า “四威仪佛像” (sìwēiyí fóxiàng) ซึ่งสามารถสื่อความหมายของลักษณะทั้งสี่ปางของพระพุทธรูป ในแต่ละด้านของมณฑปได้อย่างชัดเจน

ปัญหาในการแปลคำศัพท์ทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และโบราณวัตถุของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

จากกลวิธีการแปลคำศัพท์ทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และโบราณวัตถุของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย พบว่า ผู้แปลได้ใช้กลวิธีการแปลจำนวน 3 วิธี ได้แก่ 1) การแปลความหมาย 2) การแปลทับศัพท์ร่วมกับการแปลความหมาย และ 3) การแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับ ซึ่งแต่ละกลวิธีที่ใช้นั้นมีความเหมาะสมที่แตกต่างกัน กล่าวคือ มีกลวิธีการแปลที่ผู้แปลเลือกใช้มีความเหมาะสม สามารถสื่อถึงความหมายของคำในภาษาต้นฉบับได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง เช่นคำว่า “เทวรูป” และคำว่า “ทับหลัง” ทั้งสองคำนี้ผู้แปลได้ใช้กลวิธีการความหมาย โดยแปลเป็นภาษาจีนว่า “神像” (shénxiàng) ซึ่งมีความหมายว่า “รูปปั้นหรือรูปเคารพของเทพหรือเทวดา” ซึ่งสามารถระบุความหมายของโบราณวัตถุได้อย่างชัดเจน และคำว่า “ทับหลัง” ผู้แปลได้แปลเป็นภาษาจีนว่า “门楣” (ménméi) หมายถึง สิ่งที่อยู่ด้านบนของกรอบประตู สันติ เล็กสุขุม (2552, น.217) กล่าวว่า “ทับหลัง” เป็นแท่งหินรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีความหนา ทำหน้าที่เป็นคานรับน้ำหนักส่วนบน คือ “หน้าบัน” โดยทับอยู่บนกรอบวงกบประตูทางข้างเรียกว่า “หลัง” ดังนั้นชื่อที่มาของคำว่า “ทับหลัง” นอกจากถ่ายน้ำหนักลงที่หลังกรอบประตูแล้ว ทับหลังยังถ่ายน้ำหนักลงที่เสาประดับกรอบประตูด้วย ซึ่งสามารถถ่ายทอดความหมายของคำในภาษาต้นฉบับได้อย่างครบถ้วน

อย่างไรก็ตาม ยังพบกลวิธีการแปลที่ยังไม่สามารถถ่ายทอดความหมายของคำศัพท์ทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และโบราณวัตถุ ในภาษาต้นฉบับได้อย่างถูกต้องและชัดเจน บางคำที่แปลในภาษาฉบับแปลยังมีความหมายที่คลาดเคลื่อนจากภาษาต้นฉบับหรือมีความหมายที่ต่างกันออกไป หรืออาจจะยังไม่สามารถให้ความหมายที่ครบถ้วนได้ ซึ่งจะทำให้สร้างความสับสนหรือความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องให้แก่ผู้อ่านในภาษาฉบับแปลได้ จากการศึกษาวิเคราะห์พบว่า ปัญหาในการแปลคำศัพท์ทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และโบราณวัตถุของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นดังนี้

1) กลวิธีการแปลที่ใช้

กลวิธีการแปลที่ใช้ถือเป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญในการแปลเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการแปลคำศัพท์ทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และโบราณวัตถุ ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่มีลักษณะเฉพาะ คำศัพท์คำหนึ่งอาจเป็นคำที่ปรากฏอยู่ในภาษาใดภาษาหนึ่งเท่านั้น การที่จะทำให้ผู้อ่านในภาษาฉบับแปลหรือผู้อ่านในวัฒนธรรมของภาษาปลายทางเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง ชัดเจนหรือเข้าใจในความหมายของคำในภาษาต้นฉบับได้อย่างใกล้เคียงมากที่สุดนั้น จะต้องเลือกกลวิธีการแปลที่มีความเหมาะสม โดยอาจคำนึงถึงเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ผู้อ่านในภาษาฉบับแปลทราบ เช่น ถ้าต้องการให้ผู้อ่านทราบถึงเสียงและความหมายของคำในภาษาต้นฉบับ ผู้แปลควรใช้กลวิธีการแปลทับศัพท์และเพิ่มความหมายหรือคำอธิบายท้ายคำ ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้อย่างครบถ้วนทั้งเสียงของคำในภาษาต้นฉบับและความหมายหรือถ้าคำศัพท์ในภาษาต้นฉบับคำนั้น เป็นคำที่มีความหมายหรือมีอยู่ในวัฒนธรรมของภาษาฉบับแปล ผู้แปลควรใช้กลวิธีในการแปลความหมาย โดยนำความหมายของคำในทั้งสองภาษาเปรียบเทียบกัน แล้วจึงเลือกคำที่สามารถสื่อถึงความหมายของคำในภาษาต้นฉบับได้มากหรือใกล้เคียงที่สุดในการแปล หรือถ้าคำศัพท์ในภาษาต้นฉบับนั้นมีความหมายเฉพาะหรือไม่ปรากฏในวัฒนธรรมของคำในภาษาฉบับแปล ผู้แปล

สามารถใช้กลวิธีการแปลโดยใช้คำในภาษาต้นฉบับไปเทียบกับวัฒนธรรมปลายทาง หรืออาจใช้กลวิธีการแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับ ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านในวัฒนธรรมของภาษาปลายทางหรือภาษาฉบับแปลเข้าใจในความหมายของคำได้ใกล้เคียงกับวัฒนธรรมในภาษาต้นฉบับมากที่สุด

2) ความรู้ความเข้าใจในความหมายของคำศัพท์ในภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล

ความรู้ความเข้าใจในความหมายของคำศัพท์ทั้งของภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล จะช่วยให้สามารถถ่ายทอดความหมายของภาษาฉบับแปลได้ตรงตามวัฒนธรรมในภาษาต้นฉบับ ขณะเดียวกัน ความรู้ความเข้าใจในความหมายของคำในภาษาฉบับแปลก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญไม่แพ้กัน กล่าวคือ คำในภาษาต้นฉบับเมื่อแปลเป็นภาษาปลายทาง อาจจะสื่อความหมายกว้างหรือแคบกว่าไม่เท่ากัน บางคำเมื่อนำมาแปลแล้วอาจเป็นคนละความหมายของคำในภาษาต้นฉบับก็เป็นได้ ดังนั้น ผู้แปลจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในความหมายของคำและบริบทของทั้งสองภาษา ซึ่งจะช่วยให้สามารถเลือกใช้คำที่มีความเหมาะสมและให้ความหมายได้ตรงกับภาษาต้นฉบับได้อย่างถูกต้องหรือใกล้เคียงกับภาษาต้นฉบับมากที่สุด

3) แหล่งข้อมูลอ้างอิง

พจนานุกรมคำศัพท์เฉพาะทาง ถือเป็นสิ่งที่จะช่วยให้สามารถเลือกคำศัพท์ที่มีความถูกต้องและเหมาะสมในการแปล เนื่องจากคำศัพท์ทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และโบราณวัตถุเหล่านี้เป็นคำศัพท์เฉพาะทาง ที่อาจไม่ได้พบบ่อยในชีวิตประจำวัน ดังนั้น พจนานุกรมคำศัพท์เฉพาะทางที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นพจนานุกรมคำศัพท์ทางศาสนา พจนานุกรมคำศัพท์ทางสถาปัตยกรรม พจนานุกรมคำศัพท์ศิลปกรรม จะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้ทราบถึงความหมายได้อย่างถูกต้องชัดเจน ส่งผลให้สามารถเลือกใช้กลวิธีการแปลและเลือกใช้คำหรือกลุ่มคำที่มีความหมายตรงกับคำในภาษาต้นฉบับได้ หรือถ้าเป็นคำที่ไม่มีอยู่ในวัฒนธรรมปลายทางก็จะสามารถเลือกใช้คำที่มีความหมายที่สามารถสื่อถึงคำในภาษาต้นฉบับได้ใกล้เคียงที่สุด นอกจากนี้การสืบค้นข้อมูลจากสื่อ

อินเทอร์เน็ตก็ถือเป็นอีกหนึ่งสิ่งที่สำคัญ ที่จะช่วยให้การแปลมีความง่ายขึ้นเช่นกัน เนื่องจากคำบางคำแม้เป็นคำที่อาจไม่ได้พบบ่อยในชีวิตประจำวันตามที่กล่าวไว้ข้างต้น แต่ก็อาจเป็นคำที่เคยมีผู้แปลหรือได้ให้ความหมาย หรือได้มีการบัญญัติคำเหล่านี้ไว้แล้ว และเป็นคำที่ยอมรับที่ใช้โดยทั่วไปในสื่อต่างๆ ผู้แปลจึงควรใช้คำที่บัญญัติไว้เหล่านี้ อยู่แล้ว ไม่ควรแปลขึ้นมาใหม่ ดังที่ กนกพร นุ่มทอง (2554, น.35) ได้กล่าวไว้ว่า สิ่งที่ผู้แปลต้องกระทำในการแปลชื่อเฉพาะภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศอื่นเป็นภาษาจีน คือ ค้นคว้าให้แน่ชัดว่าคำนั้นๆ เคยมีผู้แปลเป็นภาษาจีนอย่างไร หากเป็นคำที่ใช้กันทั่วไปและเป็นที่ยอมรับแล้วจะบัญญัติขึ้นมาใหม่เองไม่ได้ ดังนั้น การสืบค้นข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ตก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะช่วยให้สามารถทราบถึงคำศัพท์เหล่านี้ในภาษาปลายทางได้ ซึ่งไม่เพียงแต่จะส่งผลให้การแปลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเท่านั้น ผู้อ่านในภาษาฉบับแปลยังสามารถนำไปสืบค้นและอ้างอิงต่อไปได้อีกด้วย

4) การไม่แปลคำศัพท์

จากการรวบรวมคำศัพท์ทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และโบราณวัตถุ ในข้อมูลนำชมภาคภาษาจีนของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย พบว่า มีคำจำนวนหนึ่งที่ถูกแปลไม่ได้แปล และพบว่าเป็นคำที่มีความสำคัญที่กล่าวถึงโบราณวัตถุที่ค้นพบในวัดสำคัญของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ซึ่งคำเหล่านี้ถูกตัดออกจากข้อมูลของฉบับแปลอย่างสิ้นเชิง ประกอบกับคำเหล่านี้เป็นคำที่มีความสำคัญกับข้อมูลจึงไม่สามารถละได้ ดังนั้น จึงไม่ถือว่าเป็นกลวิธีการแปล ซึ่งไม่สอดคล้องกับ “กลวิธีการละไม่แปล” ของ Baker (1992) ที่ได้ระบุว่า “การละไม่แปล” (Translation by Omission) เป็นการแปลที่ผู้แปลละไม่แปลคำในต้นฉบับ โดยสามารถใช้กลวิธีการแปลนี้ได้ ในกรณีที่คำทางวัฒนธรรมนั้นๆ ไม่ได้มีความสำคัญกับบริบทมากนัก และไม่ทำให้อรรถรสหรือความหมายเปลี่ยนไปหากละไม่แปล เช่นคำว่า “โบเสมา” เป็นโบราณวัตถุที่พบในวัดสังฆาวาส วิบูลย์ ลีสุวรรณ (2559: น.318) ได้ให้ความหมายไว้สองความหมาย คือ 1) เป็นเครื่องหมายกำหนดเขตของอุโบสถ และ 2) เครื่องก่อ

รูปร่างเหมือนเสมาตั้งเรียงกันบนหลังกำแพงวัง เช่น ใบเสมาบนกำแพงรอบพระบรมมหาราชวัง หรือใช้เป็นกำแพงเมือง จากการที่สถานที่สำคัญส่วนใหญ่ภายในอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยจะเป็นศาสนสถาน ทำให้มีข้อมูลและคำศัพท์ที่มีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่มีความเฉพาะ ซึ่งบางส่วนนั้นอาจพบได้น้อย หรือไม่ปรากฏในภาษาฉบับแปลหรือมีเฉพาะในวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับเท่านั้น ดังนั้นคำว่า “ใบเสมา” อาจใช้กลวิธีการแปลความหมายในการแปลเป็นภาษาจีน และเพิ่มคำอธิบายในวงเล็บท้ายคำศัพท์ โดยสามารถแปลได้ว่า “结界碑”(佛寺的界碑, 用来标示佛殿和神圣区域的范围或城墙上装饰的一种莲花瓣形标志石碑) (Jièjiè bēi) หรือ “结界石” (Jièjiè shí) ซึ่งมีความหมายว่า “แผ่นหินหรือป้ายกำหนดอาณาเขต (แผ่นหินแสดงอาณาเขตในวัดของศาสนาพุทธ เป็นแผ่นหินรูปกลีบบัวที่ใช้กำหนดเขตของโบสถ์และพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์หรือใช้ประดับบนกำแพงเมือง)” ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวหรือผู้อ่านในภาษาฉบับแปลสามารถเข้าใจความหมายได้ครบถ้วนมากขึ้น สาเหตุที่ผู้แปลไม่ได้แปลคำทางวัฒนธรรมเหล่านี้ อาจเกิดจาก 1) แหล่งสืบค้นข้อมูลที่จำกัดและมีจำนวนไม่มาก ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลจากพจนานุกรม หนังสือ หรือสื่ออินเทอร์เน็ต จึงทำให้ผู้แปลไม่สามารถหาข้อมูลเปรียบเทียบความหมายของคำได้ อีกทั้งบางคำอาจเป็นคำที่ยังไม่เคยผู้แปลไว้ จึงทำให้ผู้แปลจะต้องลงมือแปลใหม่ทั้งหมด 2) ความรู้ความเข้าใจในความหมายของคำและการแปลคำศัพท์เฉพาะเหล่านี้จะต้องใช้ความเชี่ยวชาญและจะต้องอ้างอิงข้อมูลจากสื่อต่างๆ เป็นจำนวนมาก จึงจะสามารถเลือกใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงหรือตรงกับภาษาต้นฉบับมากที่สุด อีกทั้งผู้แปลจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของทั้งสองภาษาเป็นอย่างดี ซึ่งอาจทำให้ผู้แปลเลือกแปลข้อมูลในส่วนที่ตนเองเข้าใจเท่านั้น และตัดข้อมูลในส่วนอื่นๆ ออกไป และ 3) ระยะเวลาในการแปลที่มีไม่มากและความต้องการข้อมูลฉบับแปลที่เร่งด่วนอาจส่งผลให้เวลาในการสืบค้นข้อมูลน้อยลง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ อาจเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ส่งผลให้ผู้แปลไม่สามารถแปลข้อมูลได้ครบถ้วนตามต้นฉบับทั้งหมด

บทสรุป และอภิปรายผล

กลวิธีการแปลที่ใช้ในการแปลคำศัพท์ทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และโบราณวัตถุ มากที่สุดคือ กลวิธีการแปลความหมาย รองลงมาคือกลวิธีการแปลทับศัพท์ร่วมกับการแปลความหมาย และกลวิธีการแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับตามลำดับ อย่างไรก็ตามกลวิธีการแปลที่มีความเหมาะสมกับการแปลคำศัพท์ทางสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และโบราณวัตถุ คือ การแปลตามความหมายและการแปลโดยใช้คำในภาษาต้นฉบับไปเทียบกับวัฒนธรรมปลายทาง ซึ่งเป็นอีกกลวิธีที่จะช่วยให้ผู้แปลสามารถถ่ายทอดความหมายของคำในภาษาฉบับแปลได้ใกล้เคียงกับคำในภาษาต้นฉบับมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีกลวิธีที่สามารถสื่อถึงความหมายของคำในภาษาฉบับแปลได้ใกล้เคียงกับคำในภาษาต้นฉบับที่ผู้แปลได้ใช้ คือ กลวิธีการแปลโดยใช้คำที่มีความหมายกว้างกว่าคำในภาษาต้นฉบับ ซึ่งกลวิธีการแปลนี้เป็นกลวิธีที่ผู้อ่านในภาษาฉบับแปลสามารถเข้าใจถึงสิ่งนั้นๆ ในภาษาต้นฉบับได้ง่ายขึ้น โดยคำที่ผู้แปลได้เลือกใช้จะเป็นคำที่มีความหมายกว้างๆ แต่กลวิธีนี้ก็ยังไม่สามารถถ่ายทอดความหมายได้อย่างครบถ้วนชัดเจน เนื่องจากคำทางวัฒนธรรมในภาษาต้นฉบับบางคำจะมีความหมายที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทางวัฒนธรรมที่ไม่ปรากฏหรือพบไม่บ่อยในภาษาฉบับแปล ดังนั้น เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความหมายได้อย่างครบถ้วนชัดเจนและถูกต้อง ผู้แปลสามารถสืบค้นข้อมูลและรวบรวมความหมายจากพจนานุกรมคำศัพท์เฉพาะ หรือสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ และสืบค้นจากสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยผู้แปลสามารถเลือกใช้กลวิธีการแปลที่มีความเหมาะสมและเลือกใช้คำในภาษาฉบับแปลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ ยังพบว่ามีการแปลคำศัพท์ที่สื่อความหมายคลาดเคลื่อนหรือไม่สอดคล้องกับความหมายคำในภาษาต้นฉบับ อาจเกิดจาก 2 สาเหตุ คือ 1) ความรู้ความเข้าใจในความหมายของคำในภาษาต้นฉบับและความหมายของคำในภาษาฉบับแปลที่ผู้แปลได้เลือกมาใช้ถ่ายทอดความหมาย และ 2) แหล่งข้อมูลอ้างอิงที่ใช้สืบค้น

ความหมายของคำทางวัฒนธรรมทั้งในภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล จากที่ได้กล่าวไปข้างต้นว่าผู้แปลสามารถสืบค้นข้อมูลความหมายของคำเหล่านี้ได้จากพจนานุกรมคำศัพท์เฉพาะ รวมถึงสืบค้นข้อมูลของคำศัพท์เหล่านี้จากสื่ออินเทอร์เน็ต ที่อาจมีการบัญญัติคำศัพท์ไว้และเป็นที่ยอมรับที่ใช้กันโดยทั่วไปในสื่อต่างๆ ผู้แปลไม่ควรแปลขึ้นใหม่ ซึ่งอาจจะสร้างความสับสนและความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนให้แก่ผู้อ่านในภาษาฉบับแปลได้ สิ่งเหล่านี้ถือเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้แปลสามารถเลือกใช้กลวิธีการแปลและเลือกคำศัพท์ที่มีความเหมาะสมที่จะสามารถถ่ายทอดความหมายของคำในภาษาต้นฉบับได้ถูกต้องครบถ้วนและชัดเจนมากขึ้น

การแปลคำศัพท์ที่มีความเฉพาะเหล่านี้ถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นข้อมูลที่มีการกล่าวถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมา สถาปัตยกรรมของสิ่งปลูกสร้าง ศิลปะ วัฒนธรรม ตลอดจนโบราณวัตถุที่มีความเกี่ยวข้องกับศาสนาหรือความเชื่อของผู้คนในท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว บางสิ่งอาจปรากฏเฉพาะในวัฒนธรรมของภาษาต้นฉบับเท่านั้น บาง

สิ่งอาจปรากฏในวัฒนธรรมของภาษาฉบับแปลด้วย หรือสิ่งที่ปรากฏในทั้งสองวัฒนธรรมก็อาจมีความหมายที่แคบหรือกว้างต่างกันเช่นกัน นอกจากนี้ข้อมูลฉบับแปลเหล่านี้เป็นข้อมูลที่ใช้เผยแพร่ให้แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งจะมีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรมและสังคม ดังนั้น เพื่อให้ข้อมูลที่เผยแพร่มีความถูกต้องและเป็นไปในรูปแบบเดียวกัน การกำหนดรูปแบบการแปลและการรวบรวมคำศัพท์เฉพาะเหล่านี้ จะทำให้การแปลข้อมูลเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อีกทั้งผู้แปลสามารถนำไปอ้างอิงและใช้ประกอบการแปลข้อมูลและคำศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับอุทยานประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ สถาปัตยกรรมหรือข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้ ซึ่งนอกจากจะช่วยให้การแปลมีความสะดวกรวดเร็วมากขึ้นแล้ว ยังช่วยให้การแปลมีความง่ายขึ้นอีกด้วย อีกทั้งยังทำให้ข้อมูลในภาษาฉบับแปลเป็นมาตรฐานและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้การแปลข้อมูลเหล่านี้มีความถูกต้องชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ก่อกศักดิ์ ธรรมเจริญกิจ. (2553). หลักการแปลไทย-จีน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: จีนสยาม.
- กนกพร นุ่มทอง. (2554). ตำราการแปลภาษาไทยเป็นภาษาจีน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จริญญาสิทวงศ์การพิมพ์.
- ราชบัณฑิต. (2556). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2556. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิบูลย์ ลี้สุวรรณ. (2559). พจนานุกรมศิลปกรรมไทย. นนทบุรี: เมืองโบราณ.
- ศิริศักดิ์ คุ่มรักษา. (2546). ปราสาทหินในถิ่นอีสาน. กรุงเทพฯ : แพลน ริตเตอร์ส.
- สันติ เล็กสุขุม. (2561). ศิลปะสุโขทัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี: เมืองโบราณ.
- สุพรรณิ ปิ่นมณี. (2552). การแปลขั้นสูง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล ดำหรีกุล. (2562). ประวัติศาสตร์ศิลปะสุโขทัย. นนทบุรี: เมืองโบราณ.
- อรุณศักดิ์ กิ่งมณี. (2562). ตรีมูรติ อภิมหาเทพของฮินดู. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: เมืองโบราณ.
- อรุณี ตันศิริ. (2549). วัฒนธรรมถิ่น วัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- Bagheridoust, E. (2017). Translation of Culture Specific Items: A Case Study of Persian Architecture Terminology. *International Journal of Applied Linguistics & English Literature*, 6(2): 46-55.
- Baker, M. (1992). *In Other Word: A Course Book on Translation*. London: Routledge.
- Fan, L. (2002). *The Story of Words*. Taizhong: Haodu.
- Fan, Z. (1994). *A Practical Coursebook on Translation*. Beijing: Foreign Language Teaching and

- Research Press.
- Jia, S. (2002). On the Cultural Adjustment of the Translations of the Chinese Tourist Material. *Journal of Shanxi University: Philosophy & Social Science*, 25(4): 90-92.
- Jie, C. and Anunsiriwat, P. (2015). Xiyou Ji-Sai lo: An Investigation on Translation Strategies of Cultural Vocabulary. *The Golden Teak Humanities and Social Science Journal*, 21(2): 199-206.
- Jeremy Munday. (2012). *Introducing Translation Studies: Theories and Applications*. 3rd edition. London: Routledge.
- Kelly, D. (1998). The Translation of Texts from the Tourist Sector: Textual Conventions, Cultural Distance and Other Constraints. *Trans: Revista de traductología*, 2, 33-42.
- Larson, M. (1998). *Meaning-Based Translation: A Guide to Cross-Language Equivalence*. London: University Press of America.
- Newmark, P. (1988). *Approaches to Translation*. Hertfordshire: Prentice Hall.
- Nida, E.A. (1964). *Toward a Science of Translating*. The Netherlands: Leiden, I.J.Brill.
- Snell-Hornby, M. (1995). *Translation Studies: An Integrated Approach*. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Snell-Hornby, M. (1990). Linguistic transcoding or cultural transfer? A critique of translation theory in Germany. In: Bassnett, Susan and André Lefevere (eds.): *Translation, history, and culture*. London: Pinter, 79-86.
- Terestyényi, E. (2011). Translating Culture-specific Items in Tourism Brochures. *Journal of Translation and Interpretation*, 5(2): 13-22.
- Xu, Y. (2017). A Comparative Study of English and Chinese Culture Translation. *Journal of Heihe University*, 7:165-167.
- Yang, X. (2007). *A study of Loan Words in Chinese*. Shanghai: Shanghai Renmin.